

κρατύνειν Αὐτήν ἐν τῇ ὑψηλῇ Αὐτῆς ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας διακονία καί καταστέφειν ἐπιτυχία πλήρει τὰς ὑπέρ τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἱεράς Αὐτῆς προσπάθειας καί ἐνεργείας.

Εἰς νέον εἰσερχόμενοι μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας σωτήριον ἔτος, ὀλοθύμως ἰκετεύομεν τόν Κύριον καί Ἐξουσιαστήν τῶν χρόνων καί τῶν αἰώνων βραβεύειν τῇ Ἑμετέρα πεπνυμένη Παναγιότητι καί τῇ καί Αὐτήν Ἁγιοτάτη Ἐκκλησία ὅσα ἐφετά, ὅσα εὐφρόσυνα, ὅσα σωτήρια.

Παρακαλοῦντες δέ τήν Ἑμετέραν Θεοτίμητον Κορυφήν διαβιβάσαι τὰς ἐορτίους ἡμῶν προσήσεις καί εὐχάς καί τῇ ἱερᾷ χορείᾳ τῶν περί Αὐτήν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν, περιπτυσσόμεθα Αὐτήν καί αὐθις ἐν Χριστῷ τεχθέντι καί διατελοῦμεν

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
Χριστούγεννα 2004,

Τῆς Ἑμετέρας γερασμιωτάτης Παναγιότητος
ἀγαπητός καί ὀλοπρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός,
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἀσθενοῦντος,
† Ο ΠΑΦΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
Προεδρεύων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Παρόμοια Γράμματα ἀπεστάλησαν καί πρὸς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας καί Ἀρχηγούς τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων καί Αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν, καθὼς καί πρὸς τοὺς Πάπαν Ρώμης, Ἀρμενίους Καθολικούς Ἐτοσματίν καί Κιλικίας, Καθολικὸν Συριανῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, Ἀρμένιον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καί Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας.

Ἡ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ

Τοῦ Χωρεπισκόπου Τριμυθοῦντος
κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Ἡ γιορτὴ τῶν Χριστουγέννων, κάθε φορά πού γιορτάζεται, ἀποτελεῖ τήν κριτικὴν τοῦ καθημερινοῦ σκηνικοῦ τοῦ μονόπρακτου θεατρικοῦ ἔργου τῆς ζωῆς μας. Εἴτε φωτίζει σκοτεινές σκηνές, εἴτε γίνεται ὁδοδείκτης τῆς πορείας μας, εἴτε μεταβάλλεται σέ κριτὴ τῶν πράξεών μας, εἴτε μᾶς καθιστᾷ ὑπεύθυνους τῶν καθημερινῶν ἐπιλογῶν μας, εἴτε διαχέει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Στὸ ἱστορικό γεγονός τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν πρέπει νά διακρίνουμε τὴ συμμετοχὴ τοῦ Θεοῦ πού παρεμβαίνει στὸ χρόνο καί στήν ἱστορία τοῦ κόσμου καί στή ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νά εἰσαγάγει τὸ ἱερό στόν ἀποϊερωμένο, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, κόσμο καί ἄνθρωπο, ἀφ' ἑτέρου δέ πρέπει νά διερευνήσουμε ἱστορικά καί διαχρονικά τὴ θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἀντίδραση τῶν ἀνθρώπων σχετικά μέ τὴ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Ποιὸς ὁ Ἰησοῦς πού γεννᾶται στή Βηθλεέμ;

Τὸ πρῶτο ἐρώτημα, στὸ ὁποῖο καλούμαστε νά ἀπαντήσουμε, εἶναι αὐτὸ τῆς ταυτότητας τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στή Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία. Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ἢ Θεολογία τὸ ἐξετάζει μέσα στὸ κεφάλαιο τῆς Χριστολογίας. Ἡ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι νόμιμη, ἐφ' ὅσον καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς εἶχε ρωτήσῃ τοὺς Ἀποστόλους νά τοῦ ποῦν ποῖος εἶναι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων γενικά καί ποῖος εἶναι κατὰ

τήν ἄποψη τῶν ἴδιων τῶν Ἐποστόλων. Ἐκεῖνοι τοῦ ἀπάντησαν, ὅτι ἄλλοι τόν θεωροῦν ὡς τόν προφήτη Ἡλία, ἄλλοι ὡς τόν Ἰωάννη τόν Βαπτιστή ἢ, ἀκόμα, ἀπλῶς ἕνα ἀπό τούς προφήτες. Οἱ ἴδιοι, διά στόματος τοῦ Ἐποστόλου Πέτρου, ὁμολόγησαν, ὅτι εἶναι ὁ Χριστός, δηλαδή ὁ Μεσσίας (Μάρκ. 8:27-30).

Τά ἱερά εὐαγγέλια Ματθαίου καί Λουκά, στίς διηγήσεις τους περί τῆς παιδικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, μᾶς παρέχουν συγκεκριμένες πληροφορίες ἢ καί κάνουν ἐρμηνεῖα τῶν ἱστορικῶν γεγονότων γιά νά καταδειχθεῖ ἡ θεϊκή καταγωγή τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ. Ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος παραθέτει τό γενεαλογικό δένδρο τοῦ Χριστοῦ μέ πολλαπλές ἔννοιες. Ἀποδεικνύεται μέ αὐτό ἡ βασιλική καταγωγή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιατί ὁ Χριστός εἶναι ὄντως βασιλέας καί ὄχι ἐξ ὑφανταγῆς, ὅπως συνέβαινε π.χ. μέ τόν Ἡρώδη. Τό στοιχεῖο αὐτό εἶναι ἐξ ἄλλου ἐπίσης ἀναγκαῖο γιά νά καταδειχθεῖ ἡ μεσσιανικότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅμως, ἡ γενεαλογία, σύμφωνα μέ τό κατά Ματθαῖον εὐαγγέλιο, σημαίνει ἀκόμα τήν ἀπαρχή τῆς νέας Διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο, ἡ ὁποία στηρίζεται πάνω στό πρόσωπο τοῦ ἀποκαλυφθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τά ἱερά εὐαγγέλια, ἐξ ἄλλου, ἀποδίδουν πολλούς ἄλλους τίτλους στόν Ἰησοῦ μέ τόν ἴδιο σκοπό, δηλαδή τῆς καταδείξεως ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας, δηλαδή ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ἔγινε ἄνθρωπος γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἐργάζεται καί προσπαθεῖ νά κατανοήσει τά πάντα μέσα στά ὅρια τῆς λογικῆς καί τῆς νομοκρατίας, τότε διερωτᾶται πῶς εἶναι δυνατό νά ἔχουν συμβεῖ ὅλα ὅσα τά ἱερά εὐαγγέλια μᾶς περιγράφουν. Ἔτσι διακρίνουμε τριῶν εἰδῶν Χριστολογίες: τήν **ἀναλυτική**, πού ἀκολουθεῖ τή μέθοδο τῆς ἀναφορᾶς καί ἀναλύσεως τῶν βιβλικῶν δεδομένων, καθῶς καί τῆς Θεολογίας καί τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, τήν **ἀποδεικτική** Χριστολογία, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νά ἀποδείξει διά τῆς λογικῆς μεθόδου τά δεδομένα τῆς πίστεως καί τῆς ἀποκαλύψεως καί, τέλος, τήν **ἀναθεωρητική** Χριστολογία, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νά «ἀναθεωρήσει» αὐτά πού κατά τήν κρίση της δέν εἶναι σύμφωνα μέ τή λογική συνέπεια. Στήν προκει-

μένη περίπτωση πρέπει νά κατανοήσει ὁ ἄνθρωπος ὅτι λειτουργεῖ ἡ «ἄλλη διάσταση», ἡ πέραν ἀπό τή λογική ἐρμηνεῖα τῶν γεγονότων καί αὐτή μᾶς προσφέρουν οἱ ἱεροί Εὐαγγελιστές. Ἡ «ἄλλη διάσταση» σημαίνει τόν τρόπο τῆς ἐνεργείας καί παρουσίας τοῦ Θεοῦ, πού δέν ὑποτάσσεται στους κανόνες τῆς λογικῆς, ἀλλά τῆς ἀγάπης στήν ἀπόλυτη ὄντολογική ἔννοιά της. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος, σταυρώνεται, ἀναστήνεται κλπ. Αὐτή εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἔννοια τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, εἶναι δυνατή ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἶναι δυνατή ἡ γέννησή του ἀπό τήν Παρθένο Μαρία, εἶναι δυνατή ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἀστερα πού ὁδήγησε τούς Μάγους ἀπό τήν Ἀνατολή γιά νά προσκυνήσουν τόν Χριστό, εἶναι δυνατή ἡ ἐμφάνιση τῶν ἀγγέλων σέ πολλές περιπτώσεις, εἴτε στόν Ἰωσήφ, εἴτε στους ποιμένες κ.λ.π.

Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκάς, ἀρχίζοντας τή διήγηση γιά τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπό διαφορετικό σημεῖο παρά ἐκεῖνο τοῦ Εὐαγγελιστή Ματθαίου, καθορίζει ὅχι μόνο τήν ταυτότητα τοῦ Ἰησοῦ πού γεννᾶται στή Βηθλεέμ, ἀλλά καί τό σκοπό τῆς γεννήσεως μέ τά λόγια τοῦ ἀγγέλου πρὸς τήν Παρθένο Μαρία κατά τόν Εὐαγγελισμό: «Ἴδού συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καί τέξῃ υἱόν, καί καλέσεις τό ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας καί υἱός ὑψίστου κληθήσεται, καί δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός τόν θρόνον Δαυΐδ τοῦ πατρός αὐτοῦ, καί βασιλεύσει ἐπὶ τόν οἶκον Ἰακώβ εἰς τούς αἰῶνας καί τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος» (Λουκ. 1:31-33). Ἐμφανεστερη στόν εὐαγγελιστή Λουκά εἶναι ἡ πίστη, ὅτι ὅλες οἱ πράξεις, πού οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν, ὅτι κάνουν μεμονωμένα γιά νά ἐξυπηρετήσουν δικές τους προσωπικές, οικονομικές, πολιτικές ἢ καί θρησκευτικές ἐπιδιώξεις καί ἐπιλογές, στήν οὐσία ἐντάσσονται ἐντός τῶν πλαισίων τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ, πού καθοδηγεῖ τά ὅσα συμβαίνουν στή ζωή μας καί στόν κόσμο. Ἔτσι, τό διάταγμα τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου γιά ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ τῆς αυτοκρατορίας συνδέεται μέ τό κατ' ἐξοχήν γεγονός τῆς πραγματοποιήσεως τῆς προαιώνιας βουλῆς τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἐνανθρώπιση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρός.

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, ἐξ ἄλλου, μέ τό δικό του χαρακτηριστικό θεολογικό τρόπο περιγράφει τά στοιχεῖα τῆς ταυτότητας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί μέσα σέ μία σύντομη ἀλλά θεολογικά περιεκτική φράση περικλείει τήν οὐσία τῆς ἐνανθρωπήσεως. Περιγράφει, δηλαδή, τήν αἰωνιότητα καί τό ἄναρκο τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, τήν προαιώνια ὑπαρξή του μέ τόν Θεό Πατέρα, τό γεγονός ὅτι τά πάντα ἔχουν δημιουργηθεῖ «δί' αὐτοῦ». Αὐτός ὁ Λόγος «σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καί ἐθεασάμεθα τήν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρά Πατρός, πλήρης χάριτος καί ἀληθείας» (Ἰω. 1:14).

Οἱ Ευαγγελιστές ἀποδεικνύουν μέ τά βιβλικά καί πραγματικά ἱστορικά ἐπιχειρήματα, ὅτι ὁ Ἰησοῦς, πού γεννήθηκε στή Βηθλεέμ, εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ. Ἡ δυσκολία τῶν ἀνθρώπων τῶν χρόνων τῆς ἐπί γῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἦταν ἡ ἀναγνώρισή του ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, παρέμεναν δηλαδή δέσμοι σ' αὐτό πού ἔβλεπαν μέ τά σωματικά τους μάτια, στήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ, καί τούς προξενούσαν ἐντύπωση ἢ διδασκαλία καί τά θαύματά του. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι πλέον αὐτόπτες καί αὐτήκοοι μάρτυρες τοῦ προσώπου, τῆς διδασκαλίας καί τῶν θαυμάτων τοῦ Χριστοῦ, διατρέχουν τόν κίνδυνο τῶν διαφόρων αἰρέσεων πού γνώρισε ἡ Ἐκκλησία: ἢ νά ἀπορρίψουν τή θεότητα ἢ νά ἀπορρίψουν τήν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἢ νά ἀρνηθοῦν τήν πραγματική του ἐνσάρκωση κ.λ.π. Ὁ Χριστός, ὅμως, εἶπε: «Μακάριοι οἱ μή ἰδόντες καί πιστεύσαντες» (Ἰω. 20:29).

2. Διπλή ἀντίδραση τῶν ἀνθρώπων ἀπό τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἔλευση στόν κόσμο ἑνός «Μεσσία» εἶχε προφητευθεῖ καί ὑπῆρχε ἔντονη ἢ ἀναμονή τῆς ἐλεύσεώς του τόσο στόν Ἰουδαϊκό λαό, ὅσο καί στά ἄλλα ἔθνη. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ἀντίστοιχα εἶναι τό τοῦ δικαίου Συμεών, ὁ ὁποῖος ἐναγκαλίσθηκε τόν Χριστό, καί τῶν Μάγων, πού ἤλθαν νά προσκυνήσουν τόν Χριστό. Κατά τούς ἱερούς Ευαγγελιστές ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στή Βηθλεέμ ἀπό τήν Παρθένο Μαρία ἐπί Καίσαρος Αὐγούστου συνι-

στῆ ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Παρά ταῦτα, ἡ ἀντίδραση τῶν ἀνθρώπων ποικίλλει καί τό ἐρώτημα εἶναι κατά πόσον ὁ Χριστός ἐπί γῆς ἦταν ὁ «ἄγνωστος», ὅπως θέλησε νά ἐρμηνεύσει τά ἀγιογραφικά γεγονότα σύγχρονος θεολόγος.

Ἄν παρακολουθήσουμε τήν περιγραφή τῶν γεγονότων τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, θά διαπιστώσουμε, ὅτι ἀναμιγνύεται ὁ οὐρανός μέ τή γῆ, οἱ ἄγγελοι καί οἱ ἄνθρωποι. *Μεταξύ τῶν ἀνθρώπων παρατηροῦνται δύο εἰδῶν ἀντιδράσεις, ἀφ' ἑνός μέν τῆς χαρᾶς, ἀφ' ἑτέρου δέ τοῦ φόβου καί τῆς ταραχῆς.* Αὐτό τό εἶδος ἀντιδράσεως δέν πρέπει νά περιορισθεῖ χρονικά στήν περίοδο πού διαδραματίζονται τά γεγονότα τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, γιατί εἶναι καταστάσεις καί συναισθήματα τά ὁποῖα κυριαρχοῦν ἔντονα μέχρι τό σταυρικό θάνατο καί τήν ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅμως θά περιορισθοῦμε γιά εὐνότους λόγους στά πρόσωπα καί στίς καταστάσεις, πού συνδέονται ἄμεσα μέ τό ἱστορικό γεγονός τῆς ἐπί γῆς ἐλεύσεως τοῦ Θεανθρώπου.

α) Φόβος ἐξ αἰτίας τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Τό πρῶτο πρόσωπο, στό ὁποῖο ἀναπτύσσεται κατ' ἀρχήν ὁ φόβος καί ἡ ταραχή, ἀργότερα δέ ἡ χαρά, εἶναι ἡ Παρθένος Μαρία. Ὅταν ὁ ἄγγελος τῆς ἀνήγγειλε, ὅτι εἶναι ἡ ἐκλεκτή τοῦ Θεοῦ γιά νά δημιουργηθεῖ στά σπλάχνα της ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Προαιώνιου Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐκείνη «διεταράχθη ἐπί τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καί διελογίζετο ποταπός εἶν ὁ ἀσπασμός οὗτος». Τότε ὁ ἄγγελος τῆς εἶπε: «Μή φοβοῦ, Μαριάμ· εὖρες γάρ χάριν παρά τῷ Θεῷ» (Λουκ. 1:29-30).

Τό δεύτερο πρόσωπο, στό ὁποῖο ἀναπτύσσεται ὁ φόβος καί ἡ ταραχή, εἶναι ὁ Μνήστορας τῆς Παρθένου Ἰωσήφ. Ὅταν διαπίστωσε τήν ἐγκυμοσύνη τῆς Παρθένου Μαρίας, ἄρχισε νά κάνει σκέψεις στό πῶς ὀφείλε νά ἐνεργήσει, ἐπειδή ὁ ἴδιος δέν εἶχε ὁποιαδήποτε σαρκική σχέση μαζί της. Ἐπειδή, κατά τόν Ευαγγελιστή, ἦταν «δίκαιος» καί δέν ἤθελε τήν τιμωρία τῆς Παρθένου Μαρίας, ἀποφάσισε νά τήν ἐγκαταλείψει. Ἔτσι ἔχουμε τήν καταλυ-

τική παρέμβαση τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν Ἰωσήφ: «Ἰωσήφ υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἅγιου. Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτός γάρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν» (Ματθ. 1:21). Σημειώνουμε, ὅτι ἡ παρέμβαση αὐτῆ τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν Ἰωσήφ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο νοηματικά εἶναι ἡ ἴδια μέ τούς λόγους τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένο Μαρία κατὰ τὸν Εὐαγγελισμό, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ.

Κατάσταση ταραχῆς καὶ φόβου δημιουργεῖται ἐπιπρόσθετα καὶ στὸν Ἡρώδη τὸν βασιλέα, ὅταν πληροφορήθηκε ἀπὸ τούς ἐξ ἀνατολῶν Μάγους, ὅτι γεννήθηκε ὁ νέος βασιλέας τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ ἴδιοι ἔκαναν τὸ ριψοκίνδυνο ταξίδι γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσουν. «Ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ» (Ματθ. 2:3).

Θά πρέπει νὰ γίνῃ διαβάθμιση τῆς ἐννοίας τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ φόβου στίς τρεῖς δεδομένες περιπτώσεις, γιατί ἡ ἔννοιά τους δὲν εἶναι ταυτόσημη ἢ δὲν ἔχει τὰ ἴδια ἐλατήρια, τὴν ἴδια αἰτία καὶ τὰ ἴδια κίνητρα. Κάνοντας ἀπαρχὴ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας, ἡ ταραχὴ καὶ ὁ φόβος της εἶναι δυνατό νὰ ἐρμηνευθεῖ κατὰ δύο τρόπους. Πρῶτον, ψυχολογικό, προσωπικό. Μέσα σ' ἓνα κοινωνικό περιβάλλον, τραχὺ γιὰ τὴ γυναῖκα, μία ἐγκυμοσύνη θά δημιουργοῦσε κοινωνικό - θρησκευτικό πρόβλημα. Πῶς, ἐξ ἄλλου, θά ἦταν δυνατὴ μία ἐγκυμοσύνη χωρὶς τὴν ἐφαρμογὴ τῶν φυσικῶν νόμων τῆς τεκνογονίας; Ἡ ἀναμονὴ τοῦ Μεσσία ἦταν κοινὴ καὶ ἰσχυρὴ, δὲν ἀνέμενε, ὅμως, μέ τὰ ἀνθρώπινα κριτήρια ἢ Παρθένος Μαρία, ὅτι θά γινόταν ἡ ἴδια τὸ ὄργανο τῆς ἐλεύσεως τοῦ Θεανθρώπου. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπεξήγηση τοῦ ἀγγέλου: «Εὗρες γὰρ χάριν παρά τῷ Θεῷ». Ἐπιπρόσθετα, ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ προκαλεῖ φόβο καὶ ταραχὴ στὸν ἄνθρωπο. Αὐτὸ ἐφαρμόζεται κατ' ἀπόλυτο τρόπο στὴν Παρθένο Μαρία, ἡ ὁποία δέχθηκε στὰ σπλάγχνα της τὸ πλήρωμα τῆς θεότητας.

Ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα γιὰ τὴν Παναγία Μητέρα τοῦ

Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴ συνέχεια τῶν γεγονότων, ὅποταν ἡ ταραχὴ καὶ ὁ φόβος της μεταβάλλονται σὲ ἀγαλλίαση καὶ χαρὰ. Ἡ χαρὰ εἶναι διάχυτη στὴν περιγραφὴ τῆς συναντήσεώς της μέ τὴν Ἐλισάβετ τὴ μητέρα τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ ἀμέσως μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό. Ὁ ὕμνος τῆς Μαρίας ἔχει χριστολογικὸ περιεχόμενο: «Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριο καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ» (Λουκ. 1:46-48). Ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίαση τῆς Παναγίας Μητέρας φαίνεται ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὸν Εὐαγγελισμό της καὶ ἐντεῦθεν παρακολουθεῖ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τίς διαδραματιζόμενες πτυχές τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. «Ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» (Λουκ. 2:19).

Ὁ φόβος τοῦ Ἰωσήφ εἶχε ἄλλη αἰτία. Ὑποκρύπτεται στό χαρακτηρισμὸ τοῦ Εὐαγγελιστῆ, ὅτι ἦταν «δίκαιος». Ἐντὸς τῶν θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν πλαισίων τῶν χρόνων ἐκείνων «δίκαιος» ἦταν ὁ πιστὸς τηρητὴς τῶν ἠθικοθρησκευτικῶν κανόνων καὶ διατάξεων. Μία ἐγκυμοσύνη ἀμφιβαλλόμενη, ὅπως ἐκεῖνος πίστευε, ἀποτελοῦσε παραβίαση αὐτῶν τῶν κανόνων καὶ διατάξεων, πού ἐπέφεραν τὴν διὰ θανάτου τιμωρία τῆς γυναίκας. Ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ «δικαίου» στὴ συγκεκριμένη περίπτωση ἔχει ἐπιπρόσθετα τὴν ἔννοια, ὅτι διακρινόταν γιὰ τὴν φιλόνητο τοποθέτησή του ἐναντι τῆς ἀκριβείας τοῦ γράμματος τοῦ νόμου. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ δὲν ἐπιζητοῦσε τὴν τιμωρία τῆς Παρθένου Μαρίας ἔνεκα τοῦ ἄγνωστου γιὰ ἐκεῖνον τρόπου ἐγκυμοσύνης της, ἀπλῶς ἤθελε νὰ τὴν ἐγκαταλείψει κρυφά. Γιὰ τὸν Ἰωσήφ τὰ πάντα τοποθετοῦνται σὲ θεία τάξη μέ τὴν παρέμβαση τοῦ ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀφαιρεῖ τὸ φόβο. Ἡ ἐκ Παρθένου Μαρίας καὶ ἐκ Πνεύματος Ἅγιου γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀναιροπὴ τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων καὶ ὁ Χριστὸς καθίσταται ἤδη ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς συλλήψεως στὰ σπλάγχνα τῆς Μητέρας του σημεῖο ἀντιλεγόμενο. Καὶ γιὰ τὸν Ἰωσήφ, ὅμως, ὅπως γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία, τὴ θέση τοῦ φόβου λαμβάνει ἡ εὐθύνη, ὥστε νὰ ἐνεργεῖ ὡς ὄργανο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἐκπλήρω-

ση του μυστηρίου της ενανθρωπήσεως και σωτηρίας του ανθρώπου.

Ἀντίθετα, ὁ φόβος τοῦ Ἡρώδη, ὁ ὁποῖος λαμβάνει ἀπονενωμένες προεκτάσεις, δέν μεταβλήθηκε σέ χαρά, ἀλλά ἔγινε αἰτία νά προβεῖ σέ πράξεις βίας καί βιαιοτήτων μέ τή θανάτωση τῶν βρεφῶν. Τά ἐλατήρια τοῦ Ἡρώδη δέν εἶχαν οὔτε τήν ἀγνότητα τοῦ φόβου τῆς Παρθένου Μαρίας, οὔτε τό ἠθικοθρησκευτικό ὑπόβαθρο τοῦ φόβου τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλά ἐστιάζονται στό θέμα τῆς ἐξουσίας. Ἐκεῖνος εἶχε ὑφαρπάσει τήν ἐξουσία τῆς βασιλείας καί ὁ φόβος ἀπωλείας τῆς ἦταν ἐμφανής στόν τρόπο πού ἐνεργοῦσε. Ὄταν, λοιπόν, πληροφορήθηκε ἀπό τούς Μάγους γιά τή γέννηση τοῦ νέου βασιλιᾶ τῶν Ἰουδαίων, φοβήθηκε τήν ἀπώλεια τῆς δικῆς του ἐξουσίας καί τῶν παιδιῶν του. Γνώριζε ὁ ἴδιος γιά τήν ἀναμονή τῆς ἐλευσεως τοῦ Μεσσία, τοῦ Λυτρωτῆ. Αὐτή τή στιγμή, ὅμως, τίθεται ὁ ἴδιος ἀντιμέτωπος μέ τήν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς προσδοκίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί θέλει νά σταθεῖ ἐμπόδιο στήν πραγματοποίησή της.

Ἐντυπωσιάζει ἡ πληροφορία τοῦ Εὐαγγελιστῆ, ὅτι «ἀκούσας δέ Ἡρώδης ὁ βασιλεύς ἐταράχθη καί πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ» (Ματθ. 2:3). Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει, πῶς «ὁ μέν Ἡρώδης εἰκότως, ἅτε βασιλεύς ὢν, καί δεδοικῶς ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καί τῶν παίδων τά δέ Ἱεροσόλυμα τίνος ἔνεκεν; Καίτοι σωτήρα, καί εὐεργέτην, καί ἐλευθερωτῆν ἄνωθεν αὐτόν οἱ προφῆται προὔλεγον. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἐταράχθησαν; Ἀπό τῆς αὐτῆς γνώμης, ἀφ' ἧς καί ἔμπροσθεν τόν Θεόν εὐεργετοῦντα ἀπεστρέφοντο, καί τῶν Αἰγυπτιακῶν ἐμέμνηντο κρεῶν, τοσαύτης ἀπολαύοντες ἐλευθερίας» (Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς τό κατά Ματθαῖον, Ὁμιλία VI, 4, PG 57, 67, 41-49). Ἡ ταραχή τοῦ Ἡρώδη καί τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὀφείλεται στό γεγονός, ὅτι ὁ Χριστός μέ τήν ἐπί γῆς παρουσία του ἀνατρέπει τά πολιτικά συστήματα καί τήν καθεστηκυία θρησκευτική καί προνομιοῦχο τάξη. Πίσω ἀπό τό «πᾶσα Ἱεροσόλυμα» πρέπει, ἴσως, νά ὑπονοηθοῦν ἡ θρησκευτική ἡγεσία, ἀρχιερεῖς, γραμματεῖς, νομοδιδάσκαλοι, τούς ὁποίους κάλεσε ὁ Ἡρώδης νά τόν πληροφορήσουν πού ἀναμένεται νά γεννηθεῖ ὁ

Χριστός κατά τίς προφητεῖες τῶν Γραφῶν. Ἀπό ἐκείνη τή στιγμή τόσο οἱ πολιτικές ὅσο καί οἱ θρησκευτικές ἀρχές τοῦ Ἰσραήλ τίθενται ἀντιμέτωπες μέ τόν ἐνσαρκωμένο Μεσσία μέχρι πού τόν ὀδήγησαν στό σταυρικό θάνατο.

β) Χαρά ἐξ αἰτίας τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἀντίποδας τοῦ φόβου τοῦ Ἡρώδη καί τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπό τήν ἀναγγελία τῆς γεννήσεως τοῦ βασιλέα τῶν Ἰουδαίων εἶναι ἡ χαρά ὄλων ἐκείνων γιά τή γέννηση τοῦ Σωτῆρα καί Λυτρωτῆ, γιά τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο. Εἶδαμε τή μεταβολή τοῦ φόβου καί τῆς ταραχῆς τῆς Παρθένου Θεοτόκου σέ χαρά ἀνεκκλήλητη καί μυστική. Εἶδαμε τήν ἀποβολή τοῦ θρησκευτικοῦ φόβου ἀπό τόν Ἰωσήφ. Χαρά, ὅμως, μεταδίδουν καί οἱ ἄγγελοι. Ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς τούς ποιμένες: «Ἰδοὺ γάρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντί τῷ λαῷ» (Λουκ. 2: 10). Ἡ χαρά συνδυασμένη μέ τήν ἐλπίδα εἶναι ἐπίσης τό περιεχόμενο τοῦ μηνύματος τοῦ ὕμνου τῶν ἀγγέλων: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2:14). Οἱ ποιμένες, ἐπομένως, γίνονταν ἀποδέκτες αὐτοῦ τοῦ μηνύματος τῆς χαρᾶς καί γεύονται θεία χαρά, ὅταν πλέον γίνονται προσκυνητές τοῦ θείου βρέφους. Χαρά, ἐπίσης, δοκιμάζουν καί οἱ Μάγοι, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ ἔφθασαν στά Ἱεροσόλυμα καθοδηγούμενοι ἀπό τόν ἀστέρα, γιά νά μπορέσουν νά ἀνακαλύψουν τό Χριστό προσέφυγαν στόν Ἡρώδη. Ὄταν, ὅμως, ἔφυγαν ἀπό τόν Ἡρώδη, ὁ ἀστέρας τούς ὀδήγησε καί πάλι πρὸς τόν Χριστό: «Ἰδόντες δέ τόν ἀστέρα ἐκάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα» (Ματθ. 2:10).

Ἀπό τήν ἀνωτέρω ἀνάλυση εἶναι ἐμφανέστατο, ὅτι γιά τούς Εὐαγγελιστές ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συνιστᾷ τήν παρέμβαση τοῦ Θεοῦ μέσα στήν Ἱστορία. Αὐτό προκαλεῖ σέ ἄλλους μέν τό φόβο καί τήν ταραχή, σέ ἄλλους δέ τή χαρά. Ἄν στή συγκεκριμένη περίπτωση εἶχε γεννηθεῖ μέσα σέ παλάτι ἕνας ἐπίγειος βασιλιάς, τότε ἡ χαρά θά ἦταν μέ τό μέρος τῶν ἀρχόντων τοῦ κόσμου τούτου. Ὄμως, ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἡ τοποθέτηση

του βρέφους μέσα στη φάτνη, «διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι» (Λουκ. 2:7), ὅπως τό διεμήνυσε ὁ ἄγγελος, εἶναι χαρά γιά ὅλο τό λαό. Ἐν συγκρίνουμε καί πάλιν αὐτούς πού ταράσσονται καί λυποῦνται καί αὐτούς πού καίρονται, τότε κατανοοῦμε, ὅτι τό μήνυμα τῶν Χριστουγέννων εἶναι μήνυμα «σωτηρίας» τοῦ καταπονημένου ἀνθρώπου εἴτε ἀπό τήν ἁμαρτία εἴτε ἀπό τή δουλεία καί ταπείνωσή του στίς ἐξουσίες τοῦ κόσμου καί τοῦ διαβόλου, συγχρόνως, δέ προσφορά τῆς ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, προσφορά ἀγάπης, χαρᾶς καί εἰρήνης.

3. Ὁ μετανάστης ἀπό τόν οὐρανό.

Οἱ μετανάστες, σήμερα, εἴτε λαθρομετανάστες, εἴτε οἰκονομικοί μετανάστες, μᾶς προκαλοῦν φόβο, ἀναταραχή καί ξενοφοβία, γιατί παρεμβαίνουν στήν κοινωνία μας, στήν οἰκονομία μας καί στήν τάξη τῶν δικῶν μας πραγμάτων. Ὁ Χριστός, σύμφωνα μέ τά σημερινά κοινωνικά καί πολιτικά δεδομένα, εἶναι **ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μετανάστης**, ἔχει αἰώνια ὕπαρξη καί θεία φύση, λαμβάνει τήν ἀνθρώπινη φύση καί ὑποτάσσεται στίς ἀνθρώπινες συνθήκες, ἔρχεται, ὅμως, νά ταράξει τήν τάξη πραγμάτων, εἴτε τῆς πολιτικῆς, εἴτε τῶν ἰδεολογιῶν, εἴτε τῆς οἰκονομίας, εἴτε τῆς πλαστῆς καί ἐπισημοῦς ἀσφαλείας μας, εἴτε τῆς ἁμαρτωλότητάς μας. Γιά τό λόγο αὐτό «οὐκ ἦν τόπος ἐν τῷ καταλύματι», ὅταν γεννήθηκε. Ὅταν οἱ μαθητές του τόν ρώτησαν πού μένει, ἔδωσε τή χαρακτηριστική ἀπάντηση: «Αἱ ἀλώπεκες φωλεοῦς ἔχουσι καί τά πετεινά τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δέ υἱός τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πού τήν κεφαλὴν κλίνῃ» (Ματθ. 8:20). Ἐν τούτοις, δέν ἦταν ὁ ἀπολύτως ἄγνωστος καί ἀναπάντεχος ἐπισκέπτης, γιατί εἶχε προειδοποιήσει μέσῳ τῶν προφητῶν γιά τήν ἔλευσή του. Πολλοί τόν ἀπέρριψαν καί συνεχίζουν νά τόν ἀπορρίπτουν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνοψίζει τό περιεχόμενο τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ, «ὃ προεπηγγείλατο διά τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς ἀγίαις περί τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυίδ κατά σάρκα» (Ρωμ. 1:2-3).

Ἐκόμα καί ἡ σύγχρονη κοινωνία καταλαμβάνεται ἀπό φόβο καί

ταραχή ἔνεκα τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο, γιατί αἰσθάνεται ἔνοχη γιά τούς πολέμους, τίς ἀδικίες καί τό μίσος ἐναντίον τῶν ἄλλων, τῆς πείνας ἢ ὁποία ὀδηγεῖ στό θάνατο χιλιάδες παιδιά καί τῆς χλιδῆς τῶν ἀνεπτυγμένων οἰκονομικά κοινωνιῶν, ἐνῶ ἔπρεπε νά μοιραζόμαστε τήν εἰρήνη τοῦ ὕμνου τῶν ἀγγέλων, τή χαρά τῶν μάγων καί τῶν ποιμένων καί τά ἀγαθά τοῦ Θεοῦ. Ὁ μετανάστης αὐτός ἀπό τόν οὐρανό θέλει νά δημιουργήσει συνθήκες γιά τόν ἄνθρωπο μέσα σέ μία κοινωνία εἰρήνης, δικαίου καί ἀγάπης καί νά μᾶς προετοιμάσει μία αἰώνια κατοικία στόν οὐρανό, γιατί, ὅπως βεβαίωσε, «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναί πολλαί εἰσι» (Ἰω. 14:2).